

MAVO

historisch bewustzijn

Leerplannen 2de graad

Didactisch atelier

Maandag 26 april 2021

Hoe vertaal ik de leerplandoelen naar de lespraktijk zodat alle leerlingen deze doelen halen?

Agenda

- Jouw eerste indruk, de mentimeter
- Waarom historisch bewustzijn ?
- Historisch bewustzijn, even opfrissen
- Twee benaderingen
- Thema's bepalen, hoe?
- Screening van de actualiteit
- Een blik op het verleden: gelijkheid, iets van verleden, heden en toekomst?
- Waar kan je informatie vinden?
- Evaluatie
- Contactgegevens

Over naar jullie!

Wat was jullie eerste reactie bij het lezen van de leerplandoelen rond de historische component?

Ga naar www.menti.com
Typ de code: 4997 8223

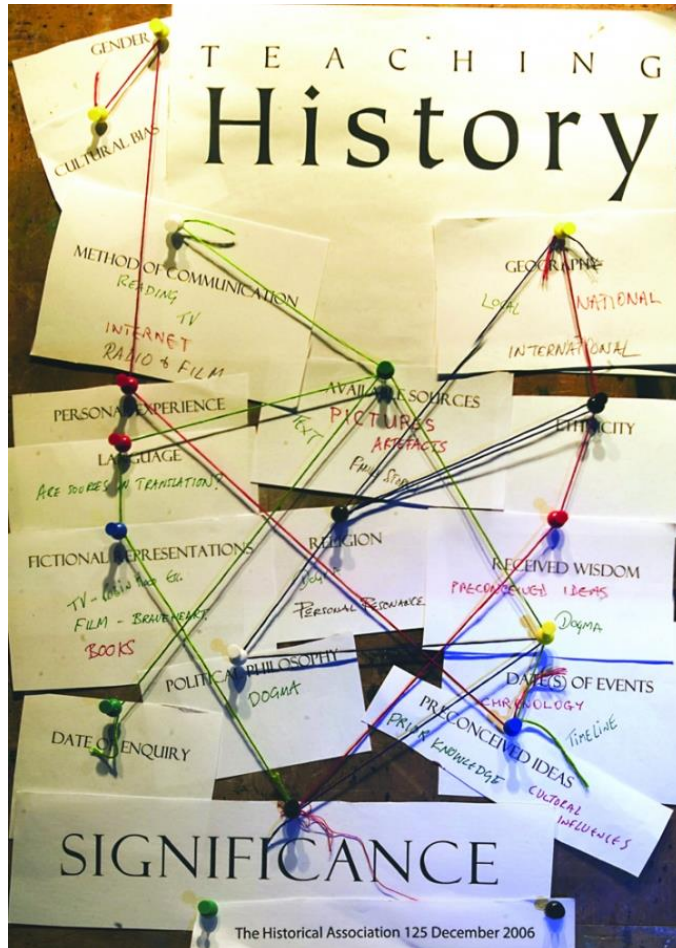

De historische component, waarom?

*" De leerlingen leren hun weg en plaats vinden in de complexe en **diverse** maatschappij. De maatschappelijke en historische vorming zet leerlingen aan om zich **intercultureel** te vormen en een meer gastvrije en **rechtvaardige** wereld te creëren."*

De historische component, waarom?

"Het is allemaal al gebeurd, waarom zou ik dat uit mijn hoofd leren?!"

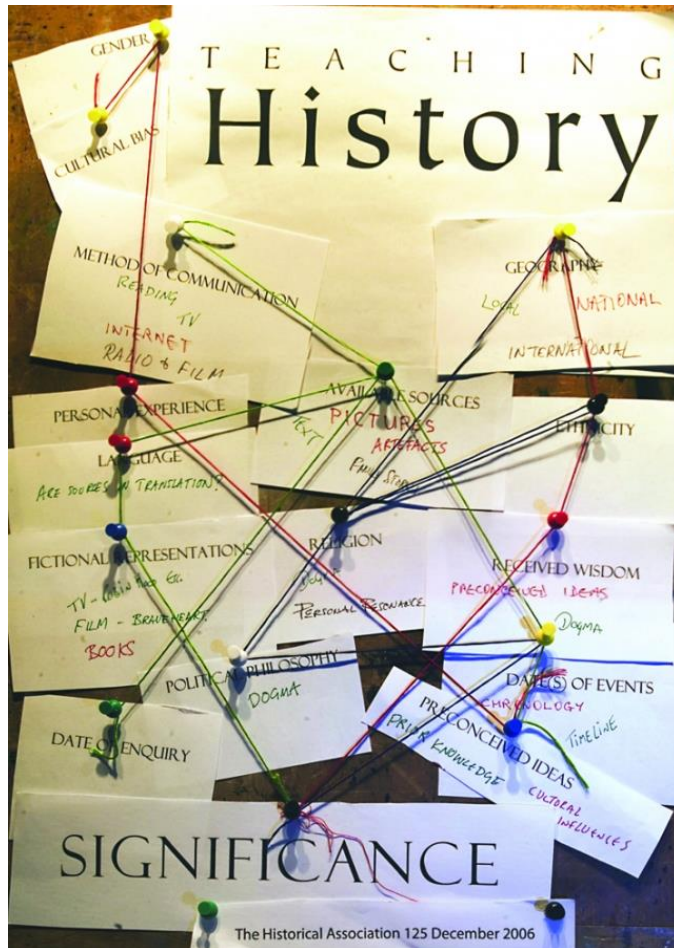
"Het is saai!"

"Ik neem toch nooit deel aan een quiz."

"Het gaat enkel over plaatsen, namen en data. En met pure feitenkennis zijn we niets."

Een kort wederwoord: *De journalist van het verleden*

- Historisch leren denken
  - Historische vraagstelling
  - Referentiekader
  - Bronnen
  - Beeldvorming
  - Relatie verleden, heden, toekomst
- Kritische zin
- Verbanden oorzaak en gevolg
- Taalwinst
- Informatie aflezen uit een grafiek of tabel
- Identiteit

De historische component, even oprfrissen

- Beperkt aantal leerplandoelen
  - LPD 11 De leerlingen situeren historische elementen uit **hun leefwereld** en aangereikte kenmerkende personen, plaatsen of gebeurtenissen in tijd en ruimte.
  - LPD 12 De leerlingen vergelijken aangereikte historische **bronnen** over eenzelfde plaats, gebeurtenis of persoon.
  - LPD 13 De leerlingen leggen aan de hand van eenvoudige voorbeelden uit dat mensen een **andere betekenis** kunnen geven aan historische personen, gebeurtenissen of plaatsen.
  - LPD 14 De leerlingen leggen aan de hand van voorbeelden gelijkenissen, verschillen **verbanden** uit tussen vroeger en nu.
- In samenhang:
  - Wiskunde
  - Taal
  - Identiteit
  - ...

Thema's bepalen voor de historische component, 2 benaderingen

Historisch thema dat aan bod komt in de actualiteit

Thema leefwereld dat gelinkt kan worden met de geschiedenis

Thema's bepalen, hoe?

Interesse leerlingen

Actualiteit

Eigen interesse

Lokale geschiedenis

Begrippen

Thema's uitwerken, hoe?

Vertrekpunt: connectie

- Wat kennen ze?
- Tot welk studiedomein behoren ze?

Bronnen verzamelen

- Artikels
- Bronteksten
- Afbeeldingen
- Grafieken
- Cartoons
- Video
- Audio

Bepalen van de inhoud

- Historische personen en gebeurtenissen
- Andere componenten integreren (identiteit)

Structuur vastleggen

- Welke historische vraag?
- Wat leren over thema ?

Thema's uitwerken, give it a try!

[Padlet](#)

Welke thema's komen in je op?

Screening van de actualiteit

Uitzonderlijke archeologische vondst in Brugge: "Kapel mét skelet erin en stenen muur uit Romaanse tijd"

Bij werken op het Sint-Amandsplein in Brugge zijn vanmorgen, eerder toevallig, enkele uitzonderlijke archeologische vondsten gedaan: een beschilderd graf uit de veertiende eeuw waar nog een skelet in zit én een stuk stenen muur uit de Romaanse tijd. De muur bewijst dat de Sint-Amandskapel wellicht een voorganger had uit de Romaanse periode.

14de eeuw

Historische periode: de middeleeuwen

Brugge = lokaal, westers

Materiële bronnen

Bron [VRT](#)

Screening van de actualiteit

Ook beeld van Leopold II beklad aan Afrikamuseum in Tervuren

05/06/2020 om 08:03 door Eveline Vergauwen | Bron: Belga, eigen berichtgeving

Foto: BELGA

Ook in de tuin van het Afrikamuseum in Tervuren is een standbeeld van Leopold II beklad. Dat meldt de VRT. Eerder werden ook al beelden van de vroegere koning beklad in Halle, Oostende, Gent, Hasselt en Ekeren.

Leopold II = koning
Historische periode = moderne tijd
Westers
niet-Westers: Congo
Politieke domein: Kolonialisme - imperialisme
Economische domein: rubber / mineralen
Cultureel domein: 'a white man's burden'
Beeldvorming
Kaarten
Omgang met het verleden

Screening van de actualiteit

"Gouden optocht" met meer dan twintig mummies trekt door straten van Caïro

In Egypte trekt een "gouden optocht" met 22 mummies van koningen en koninginnen door de straten van hoofdstad Caïro. De mummies van onder meer Ramses II en Hatsjepsot, verhuizen namelijk naar een ander museum.

De mummies liggen al meer dan een eeuw in het Egyptisch Museum in de binnenstad van Caïro, maar ze krijgen nu een nieuwe verblijfplaats in het Nationaal Museum van Egyptische beschaving (NMEC). De mummies mochten een tocht van ongeveer 7 kilometer afleggen door de Egyptische straten en dat gebeurde met praalwagens, paarden en vuurwerk. De stoet werd de "gouden optocht" genoemd.

Het oude nabije oosten
Caïro - Egypte (plaats)
Faraos (personen)
Politiek en cultuur
Relatie heden - propgandashow
Omgang met het verleden
Beeldvorming
Bron [De Redactie - VRT](#)

Screening van de actualiteit

HOME > NIEUWS > BUITENLAND

BELFAST

Rellen in Noord-Ierland: 'Zo'n onrust al jaren niet meer gezien'

08/04/2021 om 17:34 door Shari Dedier | Bron: belga

Vroegmoderne tijd en hedendaagse tijd
Godsdienstoorlogen
Reformatie - contra-reformatie
Politiek + cultuur
Westers: Belfast, Ierland
Bron: [Standaard](#)

Screening van de actualiteit

2021: Von der Leyen, Michel,

2016: Juncker; Tusk, Erdogan

Vrouwenrechten
(on)Gelijkheid
Westers - niet-westers
Cultuur: mensbeeld
Sociaal
Politiek
Bron: [De Morgen](#)

Een blik op het verleden Ongelijkheid, iets van verleden, heden en toekomst ?

Een voorbeeld

Ongelijkheid en discriminatie, iets van verleden, heden en toekomst?

Het "Black Lives Matter"-protest in de Verenigde Staten stak opnieuw op na de dood van de Afro-Amerikaan George Floyd. Hij stierf op 25 mei na een politie-interventie in Minneapolis. Zijn dood was de aanleiding voor grote protesten tegen racisme en tegen politiegeweld, niet alleen in de Verenigde Staten, maar wereldwijd. Sindsdien zijn er nog politie-interventies geweest waarbij Afro-Amerikanen overleden zijn. De protesten tegen racisme en geweld lopen op sommige plaatsen uit de hand.

Bron VRT [VRT nieuws](#)

A

B

Waarover gaat dit?
Wat roept het bij je op?

C

D

Een voorbeeld Ongelijkheid, iets van verleden, heden en toekomst?

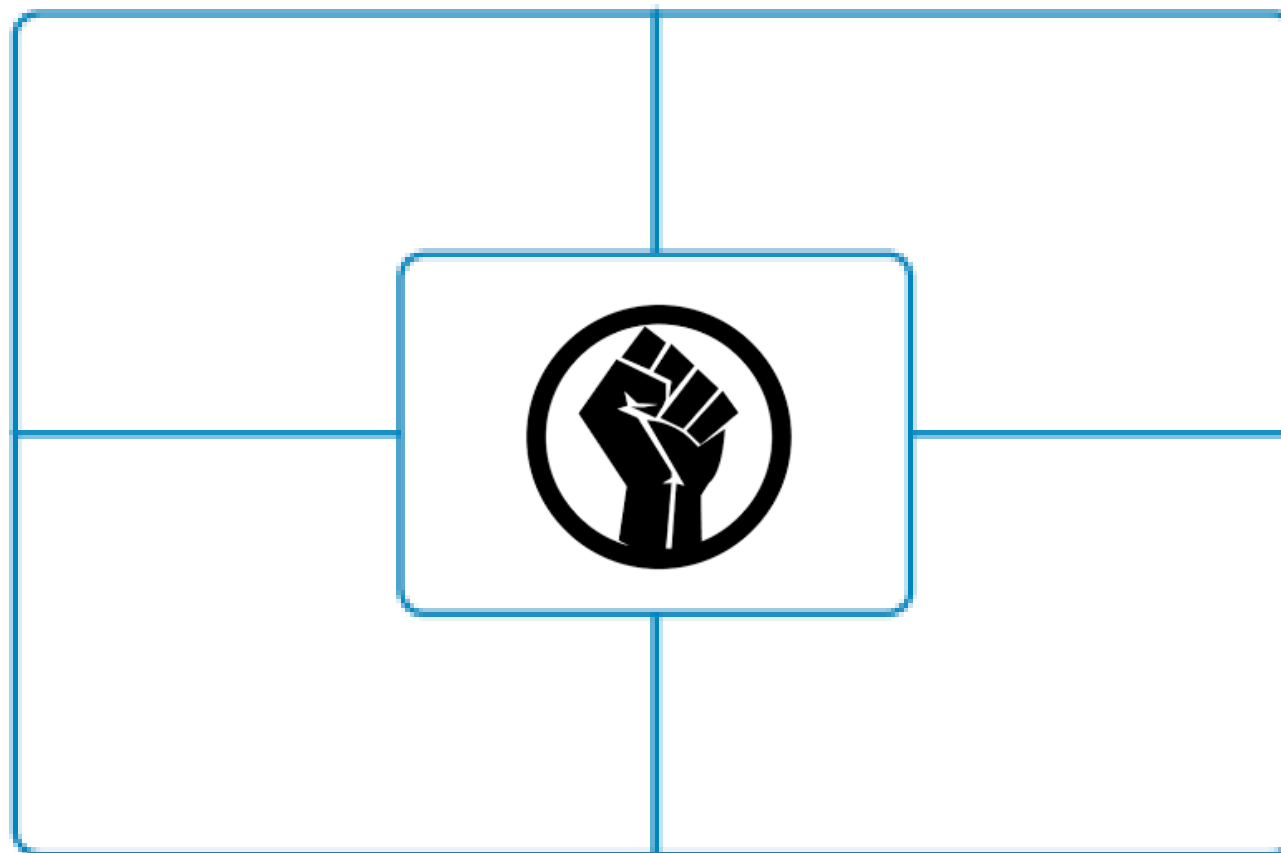

Lesactiviteit 1

- In groep / individueel
- Heb je het debat gevolgd?
- Via welke kanalen?
- Wat weet je?
- Situeer: tijd - plaats - persoon
- Link bronnen, geen oordeel

Opmerking:

Hoe kijken naar de anderen?
Kijken naar mechanismen
Niet vergelijken van BLM met
slavernij

Een voorbeeld Ongelijkheid, iets van verleden, heden en toekomst?

Lesactiviteit 2

- In groep / individueel
- Koppeling leefwereld

Opmerking:

Verschillend zijn is iets anders
dan ongelijkheid

Ga jij ongelijkheid soms
tegen? Waarom? Hoe?

Link leefwereld - identiteit

Zijn er instanties vandaag
die ongelijkheid tegen
gaan?

Kennis actuele wereld

Een voorbeeld Ongelijkheid, iets van verleden, heden en toekomst?

Lesactiviteit 3

- In groep / individueel
- Koppeling verleden

Opmerking:

- 'Vroeger' duiden: tijdvak
Hedendaagse tijd
(Vroeg)moderne tijd

Was er vroeger ongelijkheid?

Ken je daar voorbeelden van?

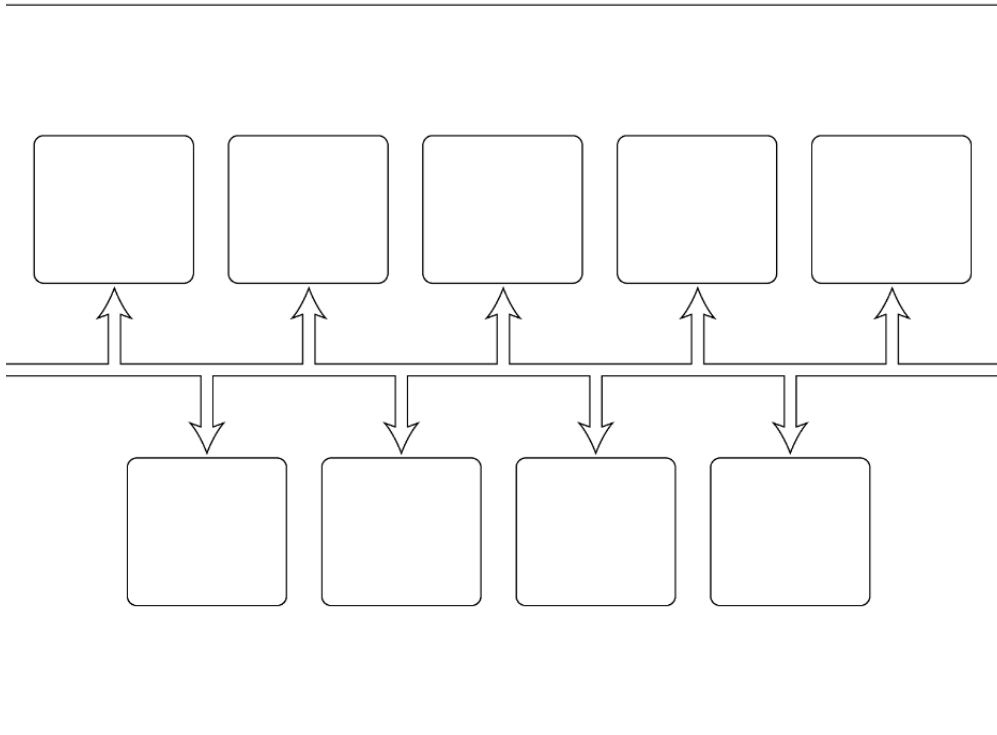
Linken tussen dit thema en het leerplan

- LPD 11 De leerlingen de slavenhandel in tijd en ruimte
  - Wanneer is de slavenhandel ontstaan?
  - Waar is de slavenhandel ontstaan?
- LPD 12 De leerlingen vergelijken aangereikte historische bronnen over de slavenhandel.
  - Hoe zag de slavenhandel er uit in de (vroeg)moderne tijd?
- LPD 13 De leerlingen leggen uit dat slavernij in de vroegmoderne tijd anders aanschouwd werd dan nu.
  - Waarom werd slavenhandel toen aanvaard door de westerse wereld?
- LPD 14 De leerlingen leggen aan de hand van voorbeelden gelijkenissen, verschillen en verbanden uit tussen vroeger en nu.
  - Waarom is slavernij vandaag niet meer aanvaardbaar?
  - Zijn er nog vormen van slavernij te vinden in de actuele wereld?

Situeren in tijd

Lesactiviteit 4

- Tijdlijn doornemen
- Tijdlijn opstellen op basis van tekst
- Benoemen periode

1654

Virginia court decision allows blacks to have slaves.

1662

Negro women's children to serve according to the condition of the mother

Virginia passes law decreeing children born to women slaves will also be slaves.

1667

Virginia rules that blacks who become baptized are not free.

1668

Free black women — like black women who are slaves — are classified as taxable.

1669

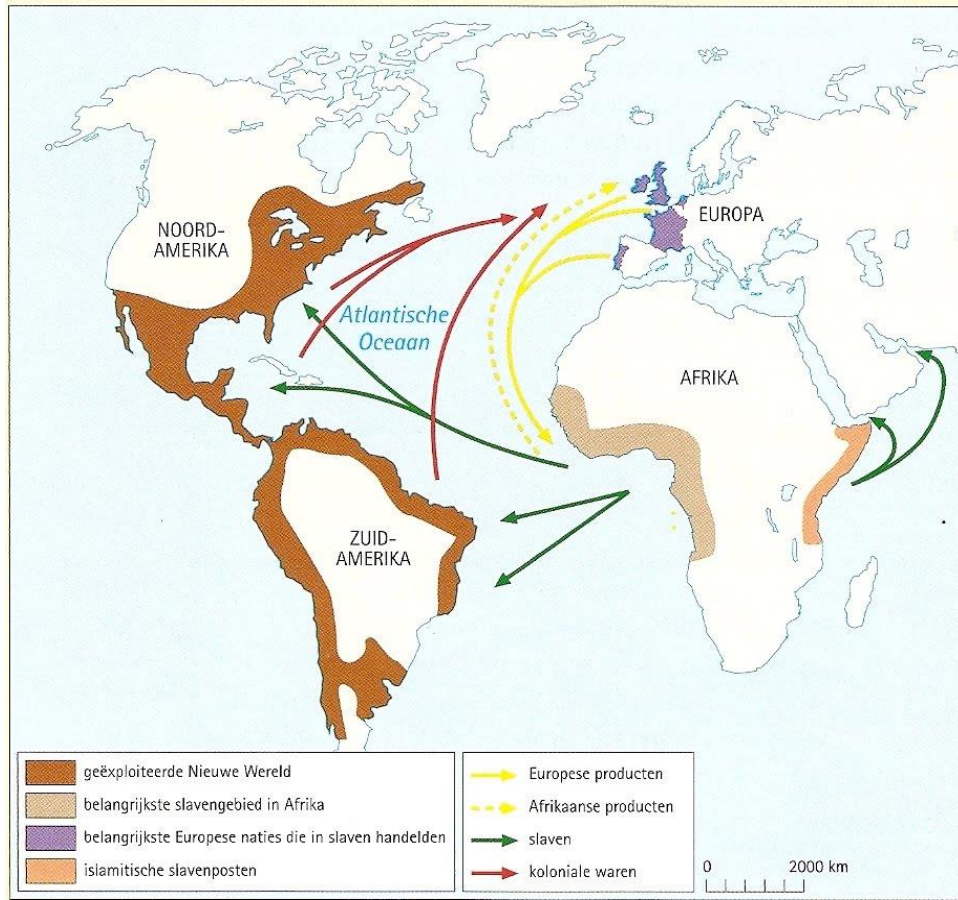
Owners who kill slaves who resist are presumed innocent of premeditated malice.

1670

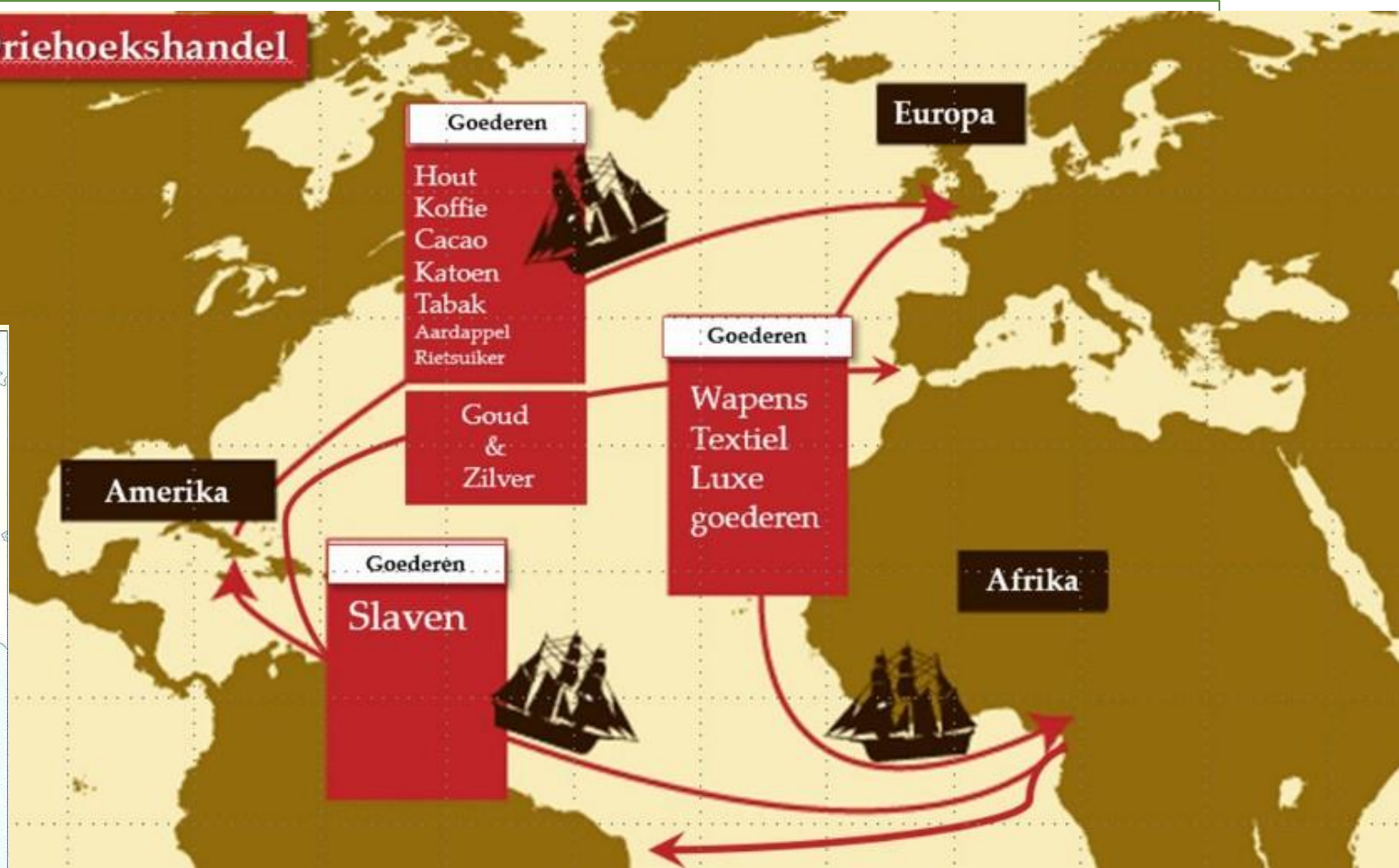
Non-Christian slaves brought to Virginia are classified as slaves for life.

Situeren in ruimte

Driehoekshandel

Lesactiviteit 5

- Boodschap kaart
- Link beeldvorming: geen kaart van 'toen'
- Blinde kaart: continenten en oceanen aanvullen

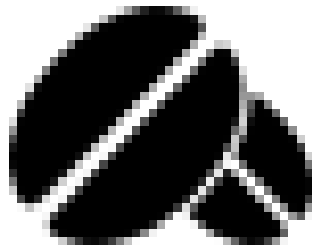
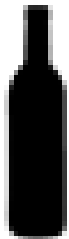

Hoe zag de slavenhandel eruit?

Lesactiviteit 6
Plaats onderstaande elementen
op de kaart.

Beschrijf de transatlantische
slavenhandel.

EUROPA AFRIKA AMERIKA

ATLANTISCHE OCEAAN

Slaven en het element van ongelijkheid?

Lesactiviteit 7: Werken met bronnen

- Wie zijn slaven?
- Hoe werden ze toen gezien?

(...) Onder leverbare slaven werden gerekend: “degene die niet blind, lam nog gebroken sijn, ende ook dewelke geen besmettelijke siekte hebben”. (...)

I. *Op den ouderdom van den slaaf.* Men begrypt licht dat oude slaven veel minder geld in America waard zyn dan jonge, en dus dat die door de scheepsbevelhebbers niet gekocht worden, voor al wanneer 'er overvloed van is; en zoo dit al eens om reden geschiedt, is het niet als voor een minderen dan den vastgestelden prys. Geen *coquette* in 't vaderland is zoo bezorgd om zig wel te kappen als de neger-kooplieden om hunne oude slaven, wanneer zy die verkoopen willen, wel op te schikken en een goed oog te geven. Zy worden gewasschen, gewreven, gesmeerd, geschoren; de gryze hairen worden geverfd of uitgetrokken, zoo wel die van den baard als van 't hoofd; zy krygen veel eten en drinken, en, met één woord, alle mogelyke middelen worden in 't werk gesteld om de kenmerken des ouderdoms te doen verminderen, en, was 't mogelyk, t'eenemaal te doen verduisteren, waar door het niet zelden gebeurt, dat een onervaren heelmeeester een slaaf van 50. of 60. jaren aanziet voor een die slechts den ouderdom van 30. of 40. jaren

[Nodige onderrichtingen voor slaafhandelaren, Gallandat, 1769](#)

Bewerking uit [Is Geschiedenis](#)

De slaven werden vervoerd naar Amerika met slavenschepen. Ze werden beschouwd als handelswaar en om zoveel mogelijk slaven te kunnen vervoeren, verdeelden de slavenhandelaren het ruim in kleine compartimenten. De slaven werden stevig vastgeketend en hadden maar weinig bewegingsruimte. Vanwege de slechte hygiëne en de manier waarop ze behandeld werden, stierven veel slaven onderweg aan scheurbuik, dysenterie en uitdroging. Ongeveer één achtste van de vervoerde slaven overleefde de reis niet. De schepen voeren naar slavendepots in het Caribisch gebied, zoals Curaçao, waar grote slavenmarkten waren. Plantage-eigenaren uit grote delen van Zuid-Amerika kwamen hierheen om slaven te kopen die ze op hun plantages te werk konden stellen.

Slaven en het element van ongelijkheid?

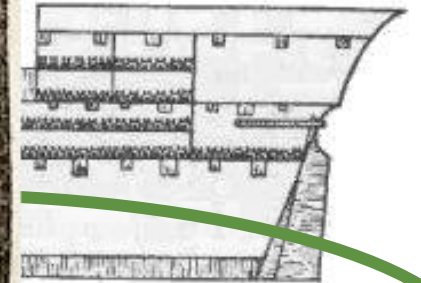
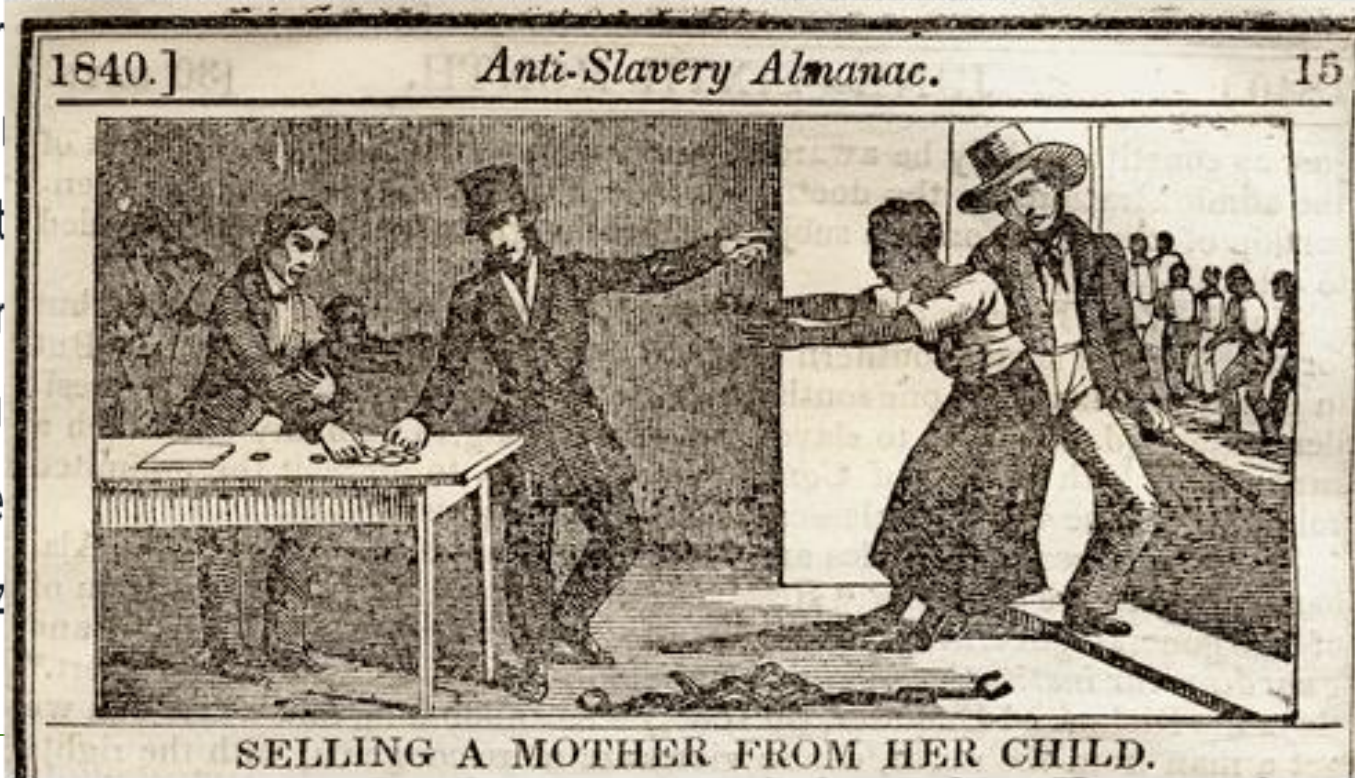
Lesactiviteit 8: Werken met bronnen - Hoe werden ze behandeld?

Ondanks de richtlijnen was de reis r
slavendek hadden ze nauwelijks rui
bedompt. De slaven zaten vastgeket
drinken. Ze werden af en toe in kleir
uit, zoals scheurbuik, dysenterie, tu
overleefden de reis dan ook niet. Ge
procent van hen. Ze overleden aan z
wanhoop overboord.

Uit: [Zeeuwse Ankers](#)

(below) This 1840 image shows one of the most heartbreaking conditions
of the slave system, a mother being sold and separated from her child.

ingericht voor het vervoer van
er van maar liefst 700 slaven
te *slave-trade* (Londen 1808).

Slaven en de drang naar vrijheid?

Lesactiviteit 9 : Werken met bronnen

- Stemmen gaan op voor vrijheid
- Eindelijk gelijkheid?

En wat vandaag?

TO BE SOLD on board the Ship *Bante-Island*, on tuesday the 6th of May next, at *Abley-Ferry*, a choice cargo of about 250 fine healthy

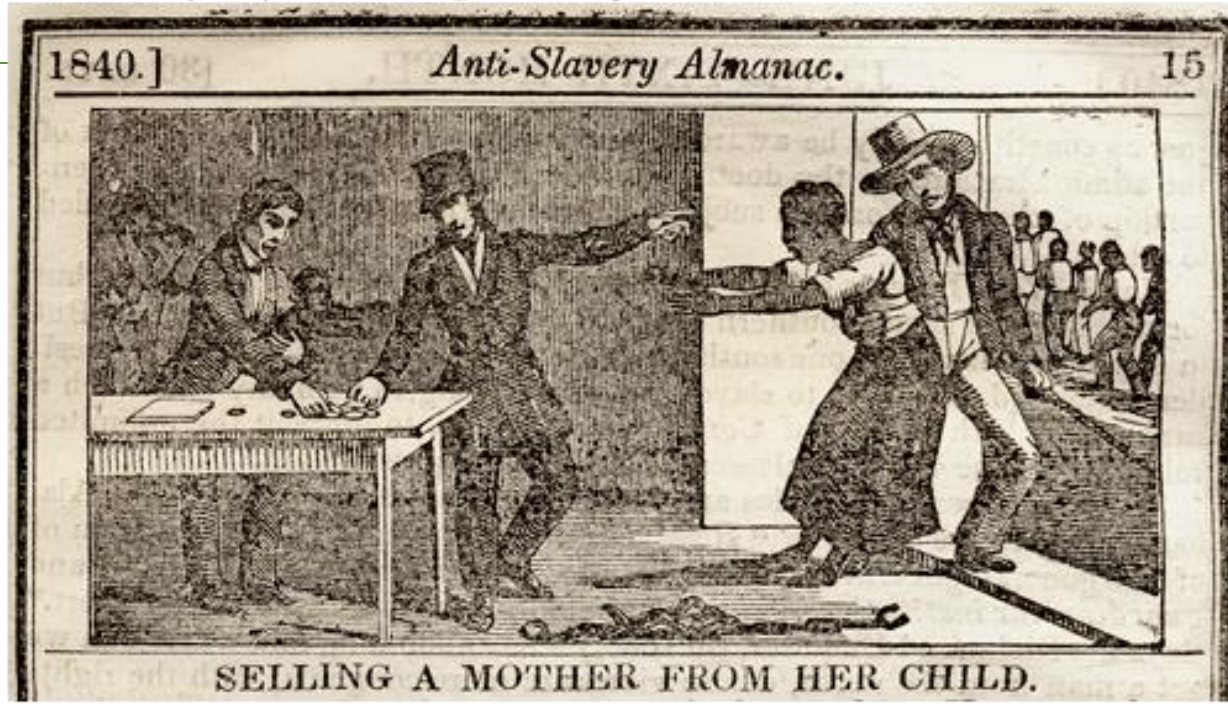
NEGROES, just arrived from the Windward & Rice Coast. —The utmost care has already been taken, and shall be continued, to keep them free from the least danger of being infected with the SMALL-POX, no boat having been on board, and all other communication with people from *Charles-Town* prevented.

Austin, Laurens, & Appleby.

N. B. Full one Half of the above Negroes have had the SMALL-POX in their own Country.

Advertentie Boston, over 250 'goede en gezonde zwarten', aangekomen uit Afrika met het schip Bante Island, rond 1700
Bron: [The Guardian](#)

(below) This 1840 image shows one of the most heartbreaking conditions of the slave system, a mother being sold and separated from her child.

De 'nieuwe' slavernij daarentegen is niet gebaseerd op officieel bezit, maar op andere wettige documenten, zoals contracten en schulden. Deze hedendaagse slaven zijn goedkoop, er is snel van hen af te komen, en het zijn eerder armen, kwetsbaren en ontheemden dan mensen met een bepaalde huidskleur of uit een bepaalde etnische groepering. Bron [Amnesty en mensenrechten](#)

Bronnen slavernij

- <https://www.historischnieuwsblad.nl/het-leven-van-de-slaven-in-de-nederlandse-kolonien/>
- <https://www.britannica.com/topic/transatlantic-slave-trade>
- <https://www.history.com/topics/black-history/slavery>
- <http://www.freedomandunity.org/1800s/abolition.html>
- <https://historiek.net/waar-haalden-nederlanders-hun-slaven-vandaan/90007/>
- <https://www.amnesty-international.be/mensenrechten/themas/discriminatie>
- <https://www.amnesty.nl/wie-we-zijn/contact/veelgestelde-vragen/het-huis-van-de-slavenhandelaar>

Bronnen: inspiratie voor onderwerpen

Historiek

Historforum

VVLG

Weebly
leerplan
geschiedenis

VRT

EU
instellingen

SchoolTV

Feedback

- Zijn je verwachtingen ingelost?
- Heb je een antwoord op je vragen gekregen?
- Voel je je sterker als leraar om met de leerplannen aan de slag te gaan?
- Heb je nog vragen? Vul gerust aan in de padlet

Contact

Vanessa Rottiers

Pedagogisch begeleider geschiedenis

Regio Oost-Vlaanderen

vanessa.rottiers@katholiekonderwijs.vlaanderen

